

פרקי התבוננות וחיזוק מתוך שיעוריו של הגאון רבי אהרן שווב שליט"א

להתבונן • להתקדם • להתרומם!

להתקדם

מאמרים בדרכי ההנהגה ותיקון המידות שנמסרו על סדר הספר הקדוש "תומר דבורה"

פרק עשירי
התאמת העבודה לפי הזמנים

עבודה לפי זמנים

בספר 'תומר דבורה' מלמד הרמ"ק כיצד כל אדם יכול להעתיק את המידות העליונות לתוך אישיותו, ובזאת להיות 'דומה לעליון'. בפרק הראשון התבאר כיצד האדם יכול להתדמות לקונו ב"ג מידות הרחמים העליונות, ובפרקים הבאים הרמ"ק מפרט בהרחבה כיצד יזכה האדם להיות דומה לבוראו בהנהגות של עשרת הספירות האלוניות.

כעת בפרק העשירי והאחרון מוסיף הרמ"ק יסוד גדול: בכל יום ויום יש גילוי אלוקי של כל עשרת הספירות, וגילוי זה מתחלק באופן מפורט לפי זמני היום, כשבכל ביום ישנו גילוי אחר. ותפקידנו ועבודתנו להתאים את עצמינו ואת מעשינו לגילויים הללו, ולנהוג בזמנים אלו באותם הנהגות שהקב"ה כביכול נוהג.

"צריך האדם להתנהג כפי הזמן, רוצה לומר לדעת איזו ספירה שולטת, ולהתקשר בה, ולעשות התקון המתאים אל המדה השולטת".

נרחיב על כך מעט.

עולם שנה נפש

בעבודת האדם לתיקון העולם יש שני חלקים: חלק אחד הוא הפעולות שהאדם צריך לעשות כדי למשוך שפע אלוקי לעולם, וחלק שני הוא הרקע שבו האדם צריך להשפיע ולפעול את אותם פעולות. ובכך הוא דומה לצייר שמצייר עם מכחול וצבעים על גבי רקע ריק של קנבס.

באופן כללי, יש שלשה רקעים שהאדם צריך להשפיע בהם, וכפי שמבאר ב'ספר יצירה' (פ"ו מ"א) שיש שלש מערכות מקבילות שכולן משמשות רקע שהאדם צריך לפעול בתוכן:

עולם, שנה, נפש.

ב"עולם" אנו צריכים לגלות את האור האלוקי שספון בקרב הארץ, ולהשרות את השכינה בתוכה. זו היתה עבודתו של אדם הראשון בגן עדן - "לעבדה ולשמרה" (בראשית ב, טו), וזו היתה צריכה להיות עבודתו בארץ ישראל - אילו היינו זוכים לקיום ה'לשון החמישי' - "והבאתי" (שמות ו, ח).

ב"שנה" אנו צריכים לגלות את האור האלוקי לפי מסגרת הזמן. בכל חלק מהזמן יש תפקיד מסוים, ובכל תקופה במעגל השנה יש עבודה אחרת. שס"ה ימות החמה הם מציאות קיימת בבריאה שאנו צריכים להשפיע בה קדושה, כדברי חז"ל (ברכות מט.) "מקדש ישראל והזמנים - ישראל דקדשינהו לזמנים".

וב"נפש" אנו צריכים להשרות את האור האלוקי בתוכנו. לכל אדם יש נפש רוח

התבוננות מעמיקה ומחזקת במוסרי הפרשה

להתבונן

חטא המרגלים

הקדירות והאדישות הם האסון הנורא ביותר!

משה רבינו ביקש למשוך את האור הגדול עד למקום הנמוך ביותר

ונבאר ענין זה:

למשה רבינו היתה מטרה לתקן את העולם על ידי המשכה של האור העליון ביותר עד למקום הנמוך ביותר, בבחינת "סלם מצב ארצה - וראשו מגיע השמימה" (בראשית כח, יב).

לכן, משה רבינו שלח את המרגלים שהיו אנשים בדרגה רוחנית עצומה במעלת 'דור דעה', שהם יכנסו לארץ כנען שהתגוררו בה באותו זמן האנשים השפלים והנמוכים ביותר, וישליטו שם את אור ה', ובכך יבוא העולם לתיקון השלם.

הסיבה שמשה רבינו עשה כן קשורה להיותו שייך לסוד ה'דעת', שעניינה הוא למשוך את האור העליון עד למקומות הנמוכים. ועל כך אמר לו הקב"ה: "שלח לך - לדעתך", היינו בהתאם לבחינת ה'דעת' שאתה שייך לשם.

את ההנהגה הזו של משה מצינו במקום נוסף: בעת יציאת ישראל ממצרים. שורת הדין היתה שלא להוציא את הערב רב' ממצרים, אבל משה רבינו ביקש מדעתו להעלותם יחד עם ישראל, וכפי שאמר לו הקב"ה בחטא העגל (שמות לב, ז): "לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים", ומבאר רש"י "שחת 'העם' לא נאמר, אלא 'עמך', ערב רב שקבלת מעצמך וגירתם ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, הם שחתו והשחיתו".

גם שם היתה למשה רבינו אותה מטרה: למשוך את האור העליון עד האנשים הנמצאים במקום הנמוך ביותר, ועל ידי כך להשלים את התיקון בהארת האור העליון למקום החשוך ביותר, ועבודה זו נעשית ב'איתערתא דלתתא' ולכן אין על כך ציווי מלמעלה, אלא זה עבודת ה' שכביכול תלויה בדעתנו.

ואכן התוכנית הזו התבטלה כעת מחמת טומאת הכנענים, וכפי שיתבאר.

מדוע דוקא הטמאים ביותר היו בארץ הקדושה?

אנו יודעים שהאומה הכנענית היא אומה של עבדים ארורים. על אביהם אמר נח (בראשית ט, כה): "אָרוּר כְּנָעַן, עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֵיו".

כמו כן, כשאליעזר עבד אברהם הציע לאברהם אבינו שִׁבְתוֹ תִּנְשָׂא לִיצְחָק, למרות שהיה בדרגה רוחנית גבוהה ביותר עד שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים (רש"י בראשית טו, ב), אמר לו אברהם אבינו שזה בלתי אפשרי מחמת שהוא מבני כנען (רש"י שם כד, לט): "בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך".

ואם כן צריך להבין, מדוע הקב"ה סיבב שדוקא הכנענים ישובו בארץ ישראל?

מדוע משה רבינו חפץ בשליחת המרגלים?

פרשת המרגלים פותחת בדברי ה' למשה רבינו שישלח את המרגלים לפי דעתו ורצונו (ג, א):

"וַיֹּדֶבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן... וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה".

ומבאר רש"י:

"שלח לך" - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח.

ויש להבין: מדוע שליחת המרגלים נמסרה ל"דעתו" של משה? מה הסיבה שיהיה לו ענין בזה, ומדוע הוא אכן רצה בכך?

יתירא מכך, נראה שמשה רבינו היה מודע לסכנה הגדולה של הנפילה האפשרית של המרגלים, וכפי שהוא אכן דאג והתפלל על יהושע: "י-ה יושיעך מעצת מרגלים" (רש"י יג, טו), ואם כן, מדוע בכלל הוא שלח אותם?!

בנוסף, נראה שמשה רבינו כלל לא נענש על חטא המרגלים (ראה דברים א, לו ומפרשים), דהיינו, שהחטא היה רק מצד המרגלים ולא בכך שמשה רבינו שלח אותם. וקשה, מדוע עצם השליחה למקום סכנה בדעתו העצמית של משה רבינו לא היתה חלק מן החטא?

טומאת הכנענים גרמה למרגלים לחטוא

בפשטות נראה, שהסיבה לחטא המרגלים היתה: חסרון אמונה שהיה להם, וכפי שאמרנו (ג, לא): "כִּי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ", ומבאר רש"י: "כביכול כלפי מעלה אמרו" וכדברי חז"ל (סוטה לה): "כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם".

אבל לא יתכן להבין זאת כפשוטו, שהרי בני אותו דור היו בעלי 'דעה', ראו את יכולתו הניסית של הקב"ה בעשרת המכות במצרים, בקריעת ים סוף, במעמד הר סיני שם נפתחו השמים וראו את הכל בצורה הגלויה ביותר, וכן בכל הניסים הגלויים שנעשו להם במשך הזמן שהיו במדבר.

לא יתכן שלאחר תהליכים מופלאים אלו, עדיין יהיה להם חוסר אמונה ביכולת ה'!

לאור זאת עלינו להבין, מה אם כן היתה הסיבה לחטא שלהם?

בספר 'פנים יפות' (ג, לב) מבאר בזה טעם מיוחד -

הטומאה של הכנענים היא זו שגרמה את חטאם של המרגלים!

וכך הוא לשונו הטהור:

מחמת כח הטומאה שהיתה בכנען, היה קשה להם שלא יטו אותם מחמת הכח שהיה בהם, לך התפלל משה על יהושע וכלב.

מהי אותה טומאה של הכנענים שהשפיעה על המרגלים לכפור ביכולת ה'?

ונשמה, ה'נפש' היא החלק הנמוך ביותר, הבסיסי, זה שהאדם נולד אתו מהרגע הראשון. ועבודת האדם בכל ימי חייו היא לרומם את אותה נפש ולהאיר בה את הארת הנשמה.

לפעמים נעשים שילובים בין שלשת הרקעים הללו, ואזי העוצמה של הגילוי האלוקי גדולה ביותר. לדוגמא: כהן גדול הנכנס ביום הכיפורים לקדש הקדשים, הרי זה ה'נפש' הקדושה ביותר (כהן גדול), בחלק ב'שנה' הקדוש ביותר (יום הכיפורים), ובמקום ב'עולם' הקדוש ביותר (קדש הקדשים).

תיקון ה'שנה'

בפרקים הקודמים עסק הרמ"ק בתיקון חלק ה'נפש' שבאדם, וביאר בהרחבה כיצד האדם יתאים את הפעולות של אישיותו בדומה להנהגות האלוקיות.

וכעת בפרק האחרון, עוסק הרמ"ק בתיקון חלק ה'שנה' - הזמן, ומבאר כיצד האדם יתאים את הנהגתו להשפעות האלוקיות המשתנות לפי הזמן.

מעין יסוד זה מוזכר כבר בדברי הרמ"ק לעיל בפרק ב' לענין מידת הכתר - הרמ"ק מבאר שיש הנהגות מיוחדות למידת הכתר, אך אדם אינו יכול ואינו צריך לנהוג בהם בהליכות חייו באופן קבוע, כי ישנם בהחלט זמנים שצריך לפעול במידות אחרות, פעמים במידת החסד ופעמים במידת הגבורה, וכן בשאר המידות.

אלא, כותב הרמ"ק (שם): "יש זמנים מיוחדים שבהם הקב"ה בעצמו מסלק את כל המידות שלו ואינו מתגלה אלא רק במידת הכתר, ובזמנים כאלו נכון וראוי שגם האדם יתדמה לקונו וינהג רק בהנהגות של מידת הכתר. וכשאדם נוהג בזמנים כאלו במידת הכתר - הוא מתחבר ויונק מהחיבור לשורש הרצון של הקב"ה. לדוגמא - בשבת רק הנהגת הכתר שולטת. בנוסף, זמן התפילה בכל יום - הוא זמן גילוי הכתר. גם בשעה שאדם עוסק בלימוד התורה, הוא מחובר אל הרצון העליון שבמידת הכתר."

התאמה לשפע היורד בצורה מפורטת

מאחורי דברים אלו עומד יסוד גדול: השפע האלוקי אינו יורד לעולם באופן מרוכז בלי סדר וחלוקה, אלא השפעתו נעשית בצורה מפורטת ומחולקת לפי זמנים שונים, ולכן תפקיד האדם להתאים את עצמו בכל זמן מזמני היום - להנהגה האלוקית המתקיימת באותו זמן.

בדרך כלל אנו מכירים את החלוקה הזו באופן כללי ביחס למעגל השנה כולו - בחג הפסח יש השפעה של חירות וגאולה, בחג השבועות השפעה של תורה, ובחג הסוכות השפעה של שמחה, וכן הלאה.

חז"ל אומרים (ר"ה יא.) "בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל". מה הסיבה לכך? מדוע זה מוכרח להיות שוב באותו זמן?

אלא שאם הגאולה הראשונה היתה בחודש ניסן, הרי זה סימן וגילוי שזהו הזמן בשנה שבו מושפע השפע של גאולה, ולכן בהכרח שגם הגאולה האחרונה תהיה בחודש ניסן.

אך הרמ"ק כאן - על פי דברי הזוהר הקדוש - מגדיל לעשות, ומבאר כיצד הנהגות האלוקיות מתחלקות לפי שעות היום, בכל יום. ועל כן תפקיד האדם להתאים עצמו להשפעה האלוקית, הוא תפקיד המקיף את כל שעות היממה.

הרי ארץ ישראל היא המקום הקדוש ביותר בעולם, מקום שיש בו גילוי שכינה ברמה הגבוהה ביותר. עליה נאמר (דברים יא, יב): "אַרְץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֹתָהּ תָּמִיד, עֵינֶיךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה".

איך ניתן להבין את הדבר הזה - שבמקום הקדוש ביותר דרו במשך שנים ארוכות כנענים ארוכים ושפלים? מדוע במקום הקדוש ביותר יש מקום לסומא הגדולה ביותר?

כיצד ה'אור' יוצר את ה'אור'?

כדי להשיב על כך, נתבונן, מה התוכן של המושג "אור"?

לכאורה המשמעות הלשונית דומה מאוד ל"אור", ואם כן, מדוע זה מתפרש כלשון קללה?

בתפילת שחרית אנו משבחים את ה' על יצירת המאורות ברקיע השמים, ובתוך הברכה אנו אומרים: "בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבֵּים רַחֵם עָלֵינוּ", ותמוה, כיצד נכנסה בקשת רחמים גדולה בתוך נוסח של שבח על המאורות?

מבאר האבודרהם, כיון שלמילה 'אור' יש גם משמעות של קללה, כמו המילה 'מארה' (סוכה לח), לכן אנו צריכים לבקש שיהיה לנו אור של ברכה ולא אור של קללה.

כיצד האור יכול להיות קללה?

הארה שלא מגיעה למקומה הנכון היא קללה

אלא ביאור הדבר, הקב"ה משפיע הארה כדי שהיא תיושם למעשה ותתקבל בכלי, וכאשר האור לא יורד למקומו הנכון ונשאר ללא מימוש, זה נהפך לקללה.

ההיפך מה'אור' הוא 'ברוך', מלשון הברכה - הברכה האילו. דהיינו למשוך ולהבריך את האור העליון לתוך המציאות הגשמית הנמוכה.

כל השפע העליון יורד לעולם בכח הברכות שאנו מברכים, בכך אנו 'מברכים' את האור העליון לתוך המציאות הגשמית. וכפי שהיה בראשית הבריאה ששפע ההכרה בטובתם של גשמים משכה את ההשפעה לגידולי הארץ (רש"י בראשית ב, ה).

אור - זו הארה שלא נמשכת אל יעדה כראוי.

גם אור מידי חזק יכול להיחשב כקללה, מחמת שהוא לא מתקבל אצל הכלי כראוי. ובהתאם לכך העיוור נקרא "סגי נהור" - אור גדול, מפני שגם ריבוי אור יכול להיות סיבה לחושך, בבחינת "הכו בַּסִּנְיָרִים" (בראשית יט, יא).

כל השפעה של אור אלוקי, יכולה להיות לברכה ויכולה להיות לקללה. וזה תלוי אם מקבלים את האור וסופגים אותו למקומו הנכון, או שמשאירים את הארה בלי כלי ויישום בפועל, שזו קללה.

כנען היו בארץ ישראל כי לא ישיעו בה כלום

לאור זאת מובן שההגדרה של כנען 'אור', משמעותה היא: אין לו יכולת למשוך את האור לתוך המציאות הממשית.

לכן הוא "עבד". משום שמהותו של עבד היא "בהפקירא ניהא ליה" (גיטין יג).

כלומר, לעומת מערכת הנישואין המתוקנת שהיא עבודת הבעל להשפיע באשתו כמו זריעה והשקעה באדמה, העבד מנותק מכל יכולת להיות משפיע, ולכן הוא מעוניין רק בהפקרות, ועוסק אך ורק בהישרדות והנאת עצמו.

כשנח ראה את היחס המזלזל של 'כנען' לכה ההשפעה שלו, הבין שהוא נעדר כל יכולת להיות משפיע. וכיון שכל תכלית האדם בעולם היא להשפיע ולמשוך את האור האלוקי לתוך הבריאה, לאור זאת הוא הבין שכל זכות הקיום

של כנען היא רק בכך שיהיה 'עבד' טפל ומשמש לבני האדם האחרים המשפיעים.

כנען הוא "אור" ו"עבד". כלומר, אין לו שום יכולת למשוך ולהשפיע הארה לתיקון העולם.

ובזה נבין מדוע הקב"ה הניח בארץ ישראל דוקא את הכנענים, משום שכל אומה אחרת היתה יכולה להכניס בארץ הקדושה השפעות כלשהן, אבל הכנענים הרי חסרי כל יכולת השפעה, ולכן דוקא הם ראויים לשמור על הארץ וישאירוה ריקה ונקיה מכל השפעה זרה.

האדישות לגילוי הגדול ביותר היא פסגת הרע

ומדוע אם כן, נצטוונו להמית את כל הכנענים, למרות שאין להם יכולת להשפיע בארץ כל רע?

יש להקדים לכך מה שנפסק להלכה, שהחובה להרוג את הכנענים עוסקת רק באותם שמתגוררים בארץ ישראל, ואילו כנענים שנמצאים בחוץ לארץ אין חובה להורגם (רמב"ם מלכים פ"ו ה"ה, רש"י סוטה לה: ד"ה וכתבו).

בשונה מ'עמלקים' שאין להם זכות קיום בעולם כלל, הכנענים אינם ברי מות בעצם, חוץ מאלו שהתגוררו בארץ כנען.

והביאור הוא:

מי שחי בארץ ישראל, ורואה את ה'גילוי שכינה' העצום הקיים בה בצמיחת הפירות באופן חריג וכדומה, ונשאר אדיש בלי לראות כאן יד ה' - זהו הדבר הגרוע ביותר!

הקרירות והאדישות הם הסכנה הגדולה ביותר! כי כל זמן שאין גילוי מוחשי של הקב"ה, עוד ניתן לתלות תקווה שאם הקב"ה יעשה נס ויתגלה, מיד יתעוררו כולם ויתחזקו. אך אם הגילוי של הקב"ה הברור והמוחלט אינו מצליח להשפיע עליו לפעול שינוי, הרי שאנו אבודים כי אין עוד דרך כיצד להעלות ולרומם אותנו.

ולכן כשרואים את הקב"ה בחוש ונשארים אדישים - זהו האסון הנורא ביותר.

אחד מגדולי מחזירי התשובה אמר: בעבר היינו משכנעים אנשים על ידי הוכחות 'לוגיות' ושכליות לקיומו של האלוקים ולחובת שמירת התורה. אך בדורנו זה לא פועל. אנשים שומעים את הדברים, מסכימים להם, ואומרים - "זה נכון, ואז מה?"...

הקרירות והאדישות הזו היא הדבר הנורא ביותר! בעל המכתב מאליהו הגדיר זאת כ'מציאות הטמטום'!

המרגלים הושפעו מ'האדישות' של הכנענים

וזו היתה הסיבה לציווי "לא תחיה כל נשמה" מבני הכנעני.

אילו עם ישראל יכנסו לארץ ויפגשו בהם ובאדישותם, הם עלולים להיות מושפעים מההנהגה הקלוקלת הזו, ולהיות אף הם אדישים להארה האלוקית העצומה הקיימת בארץ ישראל.

וזה בדיוק מה שאירע למרגלים!

הם באו מדור דעה והכירו בגילוי האלוקי בתפארתו, ולפתע ראו בני אדם שאדישים וקרים לחלוטין ביחס לגילוי שכינה העצום שיש בארץ ישראל, ומתוך כך יש מקום לעורר ספק קל שמא יש שני מערכות נפרדות בעולם, מערכת של הנהגה אלוקית, ומערכת של הנהגה בכללי הטבע בלבד שמצידה 'בעל הבית לא יכול להוציא כליו משם'.

וזהו שורש הקלקול, וכך זה מתחיל: בקרירות ואדישות. לא כואבים את מציאות הרע, וממילא לא מושפעים משפע האור המתחדש.

מ"י - זאת" עולה? מן המדבר! עבודתנו להוציא את רצונו יתברך במעשה בפועל

שהמחשבה האלוהית - שנקראת 'מ', תצא לפועל במעשה - הנקרא 'זאת'.

אמנם הבריאה הטבעית כבר פועלת מעצמה לפי המחשבה האלוהית, אבל בנוגע למעשי בני אדם, נתן לנו הקב"ה את הבחירה, שרק על ידי מעשינו והחלטתנו יתקיימו דבריו ורצונותיו, ועל ידי כך אנו במעשינו נגלה ש"הוא אֵמֵר וַיְהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֵד" (תהילים לג, ט).

לדוגמא: אנשים ששומרים שבת מתוך בחירה לקיים את דבר ה', מגלים במעשיהם כיצד דבר ה' ורצונו מתקיימים בפועל בעולם העשייה.

כשאנו פועלים נכון ומחברים את ה'מ' וה'זאת', ומגלים בפועל את רצון ה', ישנה עליה לכל המציאות הגשמית שדבר ה' מאיר בה, וזה פשר השלשון "מ"י - זאת" - "עולה"!

עבודתנו היא לחבר את הארץ לשמים, אבל לאחר שנעשה החיבור - הבריאה כבר עולה ומתעלה מחמת עצם החיבור הזה.

היכולת לינוק הארה עליונה רק על ידי ניתוק מהחומר

בחטא העגל נעשה פירוד בין השמים לארץ, ואיבדנו את היכולת לקבל את ההארה הגדולה ולהוריד אותה עד למקום הנמוך ביותר. אך כאשר חזרנו וקיבלנו את הלוחות השניות, הצלחנו לחזור שוב להיות בעלי יכולת להוריד את הגילוי האלוהי עד לארץ הנמוכה - וזאת בזכות התורה שניתנה במדבר!

פירוש הדבר הוא כך:

לאחר חטא העגל אמנם אין לנו כבר יכולת לקבל הארה עליונה ולחבר אותה עם המציאות הגשמית, אבל יש לנו אפשרות אחרת: אילו נפרוש מהעולם הנמוך ונתנתק מהמציאות הגשמית, יש לנו יכולת לקבל שוב הארה אלוהית עליונה, וממילא לחזור ולהשפיע אותה עד הגשמיות הגסה ביותר.

וזה הכוונה בדברי כלל ישראל לאומות העולם שהכח שלהם לחזור למעלתם הראשונה לאחר חטא העגל - היא התורה שניתנה במדבר, כי על ידי שאנו מתייחדים עם הבורא כאילו אנו נמצאים במדבר, בבחינת 'חדר יחוד', יש לנו יכולת לינוק הארה רוחנית עליונה ולהשפיע אותה עד למקומות הנמוכים ביותר.

ולכן כלל ישראל היו צריכים לעבור תהליך ועבודה רוחנית ב'מדבר', כדי להיות ראויים להביא את האור הזה הלכה למעשה לתוך ארץ ישראל.

לשיעור המלא 073.295.13.81
מספר השיעור: *33425721#

וכלל ישראל משיבים: הכח שבזכותו עלינו מעומק החטא, הוא "מן המדבר" - התורה שניתנה לנו במדבר!
גם כאן יש להתפלל על הניסוח: היה אפשר לומר במפורש "מן התורה". מדוע התורה מוזכרת כאן בכינוי 'מדבר'? אמנם נכון הדבר שאת התורה קיבלנו במדבר, אך מדוע פרט זה הוא הנקודה המרכזית כעת?

מ"י - זאת, הוצאת המחשבה לפועל

בין הדברים כותב הגר"א:

"מ"י" "זאת" הן תרי דרגין.

בזוהר הקדוש על הפסוק הנוכחי מבואר, שהמילה "מ"י" רומזת לספירת הבינה, והמילה "זאת" רומזת לספירת המלכות.

נפרש יותר:

ההשתלשלות והיציאה לפועל של כל גילוי אלוהי, נעשית בשני שלבים: השלב הראשון הוא התוכנית המתגבשת במח, והשלב השני הוא ההוצאה לפועל בגוף עצמו.

השלב הראשון של התוכנית נעשה בעיקר ב'בינה', שעניינה הוא הרחבה של נקודת החכמה ויצירת תוכנית שלימה ומסודרת. כמו לדוגמא אדריכל שביקשו ממנו לבנות בנין, והוא יוצר שרטוטים מלאים ומפורטים כיצד הבנין צריך להיות.

השלב הזה מכונה 'מ"י', מפני שלא רואים אותו כלפי חוץ, אבל בתוצאה הסופית ניכר ברור שהיה מי שחשב ופעל להוציא מן הכוח אל הפועל. לדוגמא, כשרואים את הבנין מוכן, שואלים 'מ"י עשה זאת'.

וכמו שרואים ילד נאה, ולא רואים את אמו, אך ברור לכול שיש לו אבא שהביא אותו לעולם וגידלה וטיפחה אותו, ושואלים "מ"י" ה'אמא' שלו.

השלב השני של הביצוע בפועל, נעשה על ידי כל מערכות הגוף המתחלקות לשבע ספרות, כשהיציאה הסופית לפועל ולמעשה ממש, היא במידת ה'מלכות'.

השלימות היא כאשר התוצאה הסופית בפועל תואמת במדויק את התוכנית המקורית, עד שניתן להצביע על המוצר המוגמר ולומר "זה בדיוק מה שתכננתי". וזה משמעות הכינוי 'זאת', כאומר, 'הנה, זאת הכלה המתוכננת'.

עבודתנו להוציא את מחשבת הקב"ה במעשה בפועל

עבודתנו בתיקון העולם היא לגלות בפועל את מה שהקב"ה כביכול חשב ורוצה, ובה לחבר את ה'מ' וה'זאת'. כלומר,

השבועתי - התהליך מתחיל מחדש

מתחילת פרק ג' אנו עוסקים בתהליך שעובר על כלל ישראל מאז חטא העגל ועד התיקון במתן הלוחות השניות, ובפסוק הקודם התבאר כיצד כלל ישראל שאיבדו את הלוחות הראשונות - מצליחים לאחוז בלוחות השניות, וזאת באמצעות ה'תיווך' שמתאים את ההארה הגדולה למצבם הנמוך שבו הם נמצאים.

כעת בפסוק ה' נאמר: "השבועתי אתכם בנות ירושלים... את תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ". פסוק זה מוזכר גם לעיל בפרק ב' (פסוק ז), והסיבה לכפילות היא, מפני ששם מדובר לאחר מתן הלוחות הראשונות, וכאן מדובר על אותו מצב בדיוק - לאחר מתן הלוחות השניות. נִשְׁנָה בקצרה את ביאור תוכן הפסוק כפי שהתבאר לעיל בפרק ב': לאומות העולם יש יכולת לדחוק את הקץ באמצעות כך שהם יפריזו בצרות וקשיים לישראל, עד שכביכול לא תהיה להקב"ה ברירה אלא לגאול את ישראל.

אבל גאולה מוקדמת לפני הזמן היא דבר לא טוב בעצם. מפני שהיא לגלות יש תכלית ומטרה: להביא את ההארה שניתנה במעמד הר סיני עד המקומות הנמוכים והרחוקים ביותר, ובכדי להגיע לתוצאה הזו יש תהליך שאורך זמן.

ועל כן משביע הקב"ה את אומות העולם, שיתנו לכלל ישראל להשלים את תהליך תיקון העולם בזמן שנדרש לכך, עד שהגאולה לבסוף תבוא ממקום שלם, ולא מתוך זירוז חיצוני של חוסר ברירה.

עולה מן המדבר

מכאן והלאה אנו ממשיכים בסדר הדברים, ומתקדמים להמשך העבודה המוטל על כלל ישראל לאחר קבלת הלוחות השניות.

המילים הראשונות של פסוק ו' הם: "מ"י זאת עלה מן המדבר", ומבאר הגר"א:

האומות היה לפלא בעיניהם "מ"י זאת עלה" - מהיכן זכו ועלו למדרגה זו.

משיבים ישראל "מן המדבר", ששם קיבלנו את התורה, עלינו למדרגה זו.

כלומר, אומות העולם מתפללים, כיצד יתכן שלאחר חטא העגל החמור, הצלחנו לשוב ולעלות דרך הישר, ואף להשיב את מעלתנו כבראשונה בקבלת לוחות שניות. ועל כך תמהים ואומרים - "מ"י זאת עלה?!"

לכאורה היה מתאים יותר לומר "מה זאת" ולא "מ"י". או אפילו בניסוח פשוט יותר, "איך זאת עולה". ולהלן נשיב על כך.

בינה יתירה

בינה יתירה - יסודות האמונה לנשים ובנות הסמינרים על פי ספר "דרך השם" לרמח"ל

חלקן של הנשים ב'עמוד התורה' [חלק ב']

האשה מגישה ומורידה את אותם הדברים בְּרָפוּת וברגש, עד שהם נעשה 'תורה' שניתן ללכת לאורה.

כהנים לויים וישראלים

חלוקת העבודה בין האיש לאשה, קיימת באופן דומה גם בעם ישראל בכללותו.

עם ישראל מחולק לשלש דרגות; כהן, לוי, ישראל.

הישראלי נמצא בדרגה הנמוכה יותר. כל השבטים הכלולים בהגדרה של 'ישראל' נחלו נחלה באדמת ארץ ישראל, כאשר תפקידם להצמיח בה יבול ולגלות את הגילוי האלוהי הטמון בו.

מעליהם נמצאים שבט לוי. שבט לוי לא קבלו נחלה בארץ ישראל מאחר ותפקידם היה נעלה יותר.

שבט לוי נחלק לשניים: לוויים וכהנים. הכהנים שייכים לבורא עולם באופן מלא, פרושים מכל עניני העולם הזה. הם עובדים בבית המקדש והם קדש לה'. ומשם הם מושיכים הארה אלוהית עליונה ועוצמתית המיועדת להשפעה אל כלל ישראל.

ותפקידם של הלוויים הוא לעמוד בתווך - בין הכהנים לישראלים, לקבל את ההשפעה העוצמתית שניקו

במצבו הגולמי, והאישה מקבלת ממנו את השפע ומעבדת אותו באופן מותאם, מדויק ומפורט לפי צרכי בני הבית.

שהרי האיש מביא את החיטה הגולמית, והאישה מכינה ממנה מטעמים לפי צורכי כל אחד מבני המשפחה. וכן האיש מביא את הפשתן, והאישה מתקינה ממנו בגדים נאים ומותאמים לכולם.

וכן זה נעשה גם ביחס להשפעת התורה לדורות הבאים: האיש מביא לבית את אור התורה, מוסריה ולקחיה, בעוצמתם ובתפארתם כפי שהוא רכש בבית המדרש, והאישה מקבלת את האור הגבוה הזה ו'מורידה' אותו לרמתם ויכולת קליטתם של כלל בני הבית באופן מותאם ומדויק.

על חלוקת העבודה הזו אומר החכם מכל אדם, שלמה המלך:

"שמע בני מוסר אבין ואל תיטוש תורת אימך"

ברור הדבר שהאיש והאשה מחנכים את הילדים על אותה תורה, אלא שהבעל מביא את הדברים בעוצמה ובגובה בבחינת 'מוסר' התובע בעוצמה ובכח, ואילו

החיבור לתורה באמצעות העשייה

במאמר הקודם התחלנו לבאר מהו הביטוי המעשי לחלקה של האשה ב'עמוד התורה'.

התבאר שהדרגה הבסיסית ביותר בזה היא הקיום המעשי של המצוות. עשיית המצוות וקיומן בפועל מייצרת את החיבור ל"עמוד התורה", כאשר כל מצווה ומצווה היא התחברות לרצון הבורא, אותו הוא ביטא בתורה הקדושה.

קיום המצוות בפועל יתכן בתחילה גם ממקום של התחברות לעצם הציורי של הבורא אף בלא הבנת השרש והטעם, כאשר במשך הזמן ניתן ללמוד את הענין ולהגיע לחיבור הרבה יותר פנימי, בעל הבנה ועומק.

חלקה של האשה בהנחלת התורה לדורות הבאים

עתה, נמשיך ונבאר כיצד האשה מחוברת אף להנחלת התורה לדורות הבאים.

כדי לבאר זאת, עלינו להתבונן בחלוקת העבודה הכללית בין הזכר לנקבה, נזכר כי האיש מביא לבית את השפע

כיצד נעביר לבנינו את האושר והשמחה בקיום המצוות [ב]

חובתנו להנחיל את השמחה והרצון

במאמרים הקודמים התבאר שיחיד עם הרצינות והיראה בעסק התורה וקיום המצוות, עלינו להקפיד על קיומם מתוך שמחה אהבה ורצון, ותפקידנו להעביר לבני בתינו ולילדינו את ההרגשה המיוחדת הזאת, ולגרום אף להם לחוש באושר ובשמחה הקיימים בעשיית המצוות, ועל ידי כך למושכם בעבותות אהבה ללכת בדרכי התורה והמצוות.

הרחבנו על כך שאנו לא צריכים להתמקד בשאלה "איך להראות לילדים את האושר שבקיום המצוות" - כי זה עלול לגרום לנו להציג הצגה חיצונית שהילדים לא תתחברו אליה. אלא עיקר עבודתנו צריכה להיות - כיצד לחזק את התחושה הזאת בתוכנו, וכאשר נצליח להגיע מתוך התבוננות להרגשת שמחה אמיתית בקיום כל מצוה, ממילא אנו כבר נקרין זאת כלפי חוץ באופן טבעי, וילדינו ילמדו מאיתנו מהו מקור האושר בחיים גם מבלי שנכביר על כך במילים.

במאמר הנוכחי נביא שלשה סיפורים שימחישו את היסוד הזה.

היהודים באמריקה

הסיפור הראשון מפורסם וידוע: יהודים רבים הגיעו לארצות הברית בתקופת המלחמה, ומסרו נפשם על שמירת השבת. המעסיקים האמריקאים דרשו מהם לעבוד שבעה ימים בשבוע, והם כמוכן לא הסכימו לעבוד בשבת, ופוטרו. כך היה גורלם בכל עבודה חדשה שמצאו מדי שבוע בשבוע.

הדור השני לאותם יהודים יצא ברובו מחלל שבת, וחלקו הגדול אף התבולל בין הנוכרים. שאלו את רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, מדוע לא עמדה לבנים מסירות הנפש של האבות? הרי הם מסרו נפשם למען השבת, ואיבדו את פרנסתם בכל שבוע מחדש למען שמירת השבת, איך יתכן שיצאו מהם בנים מחללי שבת?

השיב רבי משה זצ"ל תשובה גדולה ויסודית: "היהודי שמר שבת, אמנם מסר את נפשו למענה, אך בהגיע יום חמישי כבר היה נאנח 'אוי, עוד יומיים שבת... מי יודע אם לא אקבל מכתב פיטורין אחרי שבת'... ושוב באמצע עבודת השבת היו שומעים ממנו אנחה כבדה, וכשאחד מבניו שאלו לפרש האנחה היה משיב ואומר: 'הרי מחר צפוי אני לפיטורין ולא יהיה לנו מה לאכול'... 'ילדים אלו ראו הורים שמסרו נפשם על קדושת השבת, אבל השבת היתה אצלם למעמסה. השבת היתה קשורה לאנחות ופחדים. הילדים הללו גדלו כשהשבת מהווה אצלם סיבה ליוגן ולאנחה, ולכן כמעט לא יצאו מהם בנים שומרי שבת'."

לעומתם - היו הורים שכאשר קיבלו את מכתב הפיטורים כינסו סביבם את כל בני המשפחה ופצחו בריקוד שמח, "אשרינו שזכינו למסור נפש עבור השבת!", "איזה זכות עצומה אנחנו אוספים לעצמינו לעולם הבא!", ומה הם חיי עולם הזה אל מול חיי נצח בעולם הבא, וכאשר הילדים ראו את האושר והשמחה האמיתיים על פניו של האבא, חדרו הדברים בתוך אישיותם, וגם הם נהפכו להיות "שומרי שבת במסירות נפש".

הילדים בנן

גננת סיפרה פעם לילדי הגן על חג הפסח המתקרב, והחלה לתאר את גודל הזכות, האושר והשמחה, כאשר אנו זוכים לחג מיוחד כזה. באותו רגע, אחד הילדים החל לבכות במרמור.

הכהנים, ולתווך ולהתאים אותה ליכולת הקיבול של כלל ישראל.

הבעל 'כהן' והאשה 'לויה'

באותה צורה גם הבית היהודי נחלק לשלש דרגות:

הבעל הוא בבחינת ה'כהן', חייו מוקדשים לתורה והוא בבחינת קדש לה'. האמה היונקת ממנו היא בבחינת 'לוי', והיא זו שמעבירה את תורת בעלה לילדי הבית שהם בגדר "ישראל".

התפקיד של האמה היהודיה הוא תפקיד נעלה של מסירת התורה והעברתה באופן הנעים והמדויק לדור הבא.

כאשר חלילה האמה נעדרת מן התמונה ובשטח נמצא רק האבא, תהיה חסרה לילדים ההנגשה הנכונה והמדויקת.

מקומן של הנשים הצדקניות הוא מקום נעלה אם וכאשר ינקו את השפע הרוחני מבעליהן וישפיעו אותו הלאה לבניהם. האישה מוכרחת להיות מחוברת לאור שמביא בעלה הנמצא בדרגה מעליה - שכן באמצעותה היא יכולה לממש את חלקה בעולמה, ולמסור את התורה לבניה.

לימוד התורה של הנשים בעולם הבא

הזהר הקדוש מגלה לנו כי לעתיד לבוא בעולמות העליונים, גם הנשים ילמדו את התורה הקדושה!

אולם, בעוד הגברים ילמדו בבית מדרש המכונה "מתיבתא דריקעא", הנשים הצדקניות תלמדה בבתי מדרשות המכונים "היכלות".

ב'היכלות' הנשים תלמדה את כל המצוות. את שלש מאות שישים וחמש מצוות לא תעשה ואת מאתיים ארבעים ושמונה מצוות עשה, הן מצוות עשה שאין הזמן גרמן והן מצוות עשה שהזמן גרמן, מהן היו פטורות בעולם הזה. המצוות אותן קיימו הנשים תהיינה להן ללבוש ובזמן הן תתפארה ותתקשטנה.

אכן, גם בלימוד התורה בעולמות העליונים קיים החילוק העקרוני בין לימוד התורה של האיש ללימוד התורה של האישה.

כאשר האנשים ילמדו את התורה ברמה גבוהה ועמוקה יותר ב"עולם האצילות" הנקרא 'מתיבתא דריקעא', כאשר גם שם, בעולמות העליונים, יפגשו הגברים עם הנשים כדי ללמוד את התורה שלמדו בעולם האצילות, והנשים תחזרנה ל'היכלות' כדי ללמוד ולהבין את התורה שקבלו מהבעל באופן המותאם להן.

סיכום

סיכום, במאמר הקודם התבאר חלקן של הנשים בעמוד התורה באמצעות ההתחברות אל רצון ה' דרך היישום המעשי של קיום המצוות.

ובמאמר זה למדנו שיש לנשים חיבור נוסף ל'עמוד התורה', דרך העבודה של מסירת והנחלת התורה לדורות הבאים, וזאת באמצעות כך שהן מתחברות ויונקות מתורת בעליהן, ומתווכות בהתאמה את אותם הדברים לפי רמתם ויכולת קליטתם של ילדיהם ובני משפחתם.

במאמר הבא נמשיך ונבאר אי"ה על עזוית נוספת בחיבור הנשים ל"עמוד התורה".

לשיעור המלא 073.295.13.81

מספר השיעור: *41742420#

לעילוי נשמת
מרת רחל בת מיכל ע"ה
מרת ציונה בת תרכיה ע"ה
*
נתרם ע"י הרב איתן פנחסי הי"ו

לחיות עם
אמונה!
אוסף שיעורי חיזוק
והשקפה בנושאי
אמונה ובטחון
בעת הזאת
בהן להבין 073.295.1381 שלוחה 248

073-2951381

"ותן בליבנו להבין להשכיל לשמוע"
קו השיעורים שע"י "מכון להבין" באמצעות מערכת קול הלשון

להארות, לתרומות והנצחות, ולקבלת הגיליון מידי שבוע בדוא"ל - a0732951381@gmail.com